

FN-forbundets Nyhedsbrev

Årgang 4, nr. 1, januar 2009

Indhold i dette nummer:

NYT fra FN-forbundet.....	2
Lighed for loven – lex Gaza?.....	3
Konferencer og kulturkløfter.....	5
BØGER anmeldt af Henrik Døcker.....	8

Deadline for stof til næste nummer af nyhedsbrevet er den 20. februar 2009.

Udgivet af FN-forbundet, Store Kongensgade 36, 4.th., 1264 København K, www.una.dk,
e-mail: fnforbundet@una.dk, ISSN: 1901-645X
Redaktion: Anni Herfort Andersen, Henrik Døcker, Hanne Steinmeier og Jørgen Estrup
(ansvarshavende)

NYT fra FN-forbundet

Ny hjemmeside på vej

FN-forbundet hjemmeside blev desværre hacket ved udgangen af 2008, og det var nødvendigt at 'lægge siden ned'. Arbejdet med etablering af en ny hjemmeside er godt i gang. Layouteren har afsluttet sit arbejde, p.t. arbejdes der på den tekniske side af sagen, og vi håber på snart at kunne gå i gang med at lægge tekst mv. op på siden.

Fælles brev om situationen i Gaza

FN-forbundet har den 6. januar sammen med bl.a. Mellempolkeligt Samvirke, Folkekirkens Nødhjælp og Rehabiliterings- og Forskningscenteret for Tor-

turofre rettet henvendelse til Udenrigsministeren og Europaudvalget vedrørende situationen i Gaza. I henvendelsen hedder det bl.a.:

"De israelske angreb udgør et alvorligt brud på den humanitære folkeret ifølge fælles artikel 3 i I. - IV. Geneve konvention, og de har karakter af krigsforbrydelser. Angrebene rammer den civile palæstinensiske befolkning og udgør - sammen med blokaden af Gaza, der er en kollektiv afstraffelse i strid med artikel 33 i IV. Geneve konvention - en humanitær krise af dimensioner."

Lighed for loven – lex Gaza?

af Ole Olsen

Det er et grundprincip i demokrati – og også i demokratisk internationalt samarbejde – at der hersker lighed for loven. Hvis dette tilsidesættes, bliver lovbrude og ofrene yderligere frustrerede.

Det er over halvandet år siden, at Israel indledte en blokade af Gaza. Forud var gået en magtkamp mellem vinderne af det palæstinensiske parlamentsvalg (Hamas) og den valgte palæstinensiske præsident (Fatah). Striden og den voldelige kamp endte med en sejr til Hamas. Man kan bestemt være kritisk over for Hamas, men organisationen er stærkt forankret i den lokale vilje og interesser i Gaza. Politiske beslutninger om at organisationen skulle være en del af "det internationale terrornetværk", er det svært at finde saglige begrundelser for – selv om Hamas' retorik kan være problematisk.

Blokaden af Gaza blev af Folkeretseksperter fra starten vurderet til at være i strid med Folkeretten, da den har karakter af kollektiv afstraffelse og skabte værre og værre humanitære forhold. Hvor konsekvensen burde have været internationalt pres på Israel for at opheve blokaden, stod lande i kø for at enten at vende det blinde øje til eller aktivt bifalde at presse befolkningen i Gaza gennem sult og nød. USA, Dan-

mark og en række andre EU-lande kan tælles med under sidstnævnte kategori.

Trods gentagne opfordringer fra FN-eksperter, FN's flygtningeorganisation i Mellemøsten, udsendinge fra FN's Menneskeretskommission med mange flere, var der ingen seriøse kræfter, der ville se Israels handlinger som lovbrud – og handle derefter. Og FN's øverste ledelse var handlingslammet af medlemskabet af den såkaldte "Kvartet", bestående af USA, EU, Rusland og FN.

I sommeren 2008 indgik Israel og Hamas en seks måneders våbenhvile. Forud var gået et år med mange kamp handlinger – som altid med Israel med langt de færreste tab. Det indgik i aftalen, at Israel skulle hæve blokaden. Det skete ikke – graden af blokade faldt ikke og FN's rapportør på Menneskeretsområdet, Richard Falk, bedømte i efteråret 2008 blokaden "tæt på at være en forbrydelse mod menneskeheden".

Disse vurderinger anfægtede øjensynligt ingen i EU – hvor kritik af menneskeretskrænkelser ellers fortsat officielt har høj prioritet. Her fortsatte man uanfægtet med at lægge op til et forstærket samarbejde med Israel – frem for at tage fat på Israels åbenlyse krænkelser – mod gazanere og andre palæstinensere. De var åbenlyst sat uden for lovs beskyttelse – også af EU.

Dette forløb kan meget vel have bidraget til, at Israel mente, at der ville være vestlig politisk opbakning til at slå Hamas og Gaza i smadder – i forlængelsen af udløb af våbenhvilen. Det længe planlagte angreb er officielt sket for at få stoppet de få angreb fra Gaza mod israelske nabobyer – reelt (og det er min egen vurdering) mest for at få palæstinsenerne i Gaza til at affinde sig med at være en ghetto under israelsk kontrol.

Israels forventning om at kunne foretage en massiv invasion og dræbe i hundredevis i Gaza uden at blive genstand for kritik var tæt ved at lykkes – fra USA og Canada var det fuld opbakning og det nye formandskab i EU (Tjekkiet) erklærede, at Israels aktion var defensiv. I Danmark var ordførere fra Venstre og Dansk Folkeparti også ubetinget på Israels side. Udenrigsministeren var knap så ensidig, men mente alligevel, at Hamas måtte bære hovedansvaret for Israels angreb – han fik ikke et ord om Israels klart ulovlige blokade af Gaza over sine læber.

Som tilhænger af farveblind retshåndhævelse, også internationalt, har det gjort ondt at følge de tendentiøse politiske tilkendegivelser i især de første dage siden angrebet på Gaza. Jeg har spurgt mig selv, om min proportionssans har svigtet mig, men mener ikke det er tilfældet, hvis udgangspunktet er, at palæstinsener og israelere er ligeberettigede verdensborgere.

Jeg har også spurgt mig selv, hvilke holdninger jeg ville indtage, hvis jeg var borger i Gaza. Her i Luxembourg så jeg forleden søndag et mindesmærke for faldne i et oprør i 1798 mod fransk overherredømme. Jeg husker ikke ordret teksten, som var tilegnet de faldne, men budskabet var, at de døde fortjener respekt for at sætte sig op mod overmagten, når de vilkår den bød, var ubærlige.

Det internationale samfund har et ansvar for, at ingen lever under ubærlige forhold. Det ansvar blev groft svigtet i Gaza. Prisen er høj, og der er bestemt en skade at råde bod på.

Ole Olsen er medlem af FN-forbundet og p.t. bosat i Luxembourg

Konferencer og kulturkløfter

Afstanden mellem Vestens idealistiske problemløsninger er ofte ren teori for befolkninger i u-landene

Af Henrik Døcker

Det begyndte smukt dér efter 2. Verdenskrig, hvor 'de forende nationer mod aksemagterne' fik sig et FN, om man så må sige de permanente Forenede Nationer med en pagt, der flot talte om *menneskerettigheder*, som endnu ikke var defineret i folkeretten. Men verden var lille dengang. Og kun 51 lande var med til at stifte den nye verdensorganisation. Det var nok en fordel, for just menneskerettighederne, som der kom hold på *internationalt* set allerede ved menneskeretserklæringen af 1948, dvs. kun tre år senere. Dens budskab om *individets friheder og rettigheder* er imidlertid stødt på uendelige barrierer under den forsøgsvis nedrivning i alt for mange folk og regeringer verden over.

At tænke i individer er ingen selvfølge i u-landene

Det slog mig, da jeg i november 2008 deltog i den af Dansk Røde Kors og Dansk Institut for Menneskerettigheder afholdte konference om de menneskeretlige udfordringer under væbnede konflikter og forholdet til den humanitære folkeret (krigens folkeret). Man spidsede øren, da en af de mange udenlandske eksperter på konferencen beret-

tede om vanskelighederne ved at forklare den afghanske befolkning nogle af Røde Kors' "hellige principper" om *upartiskhed, neutralitet*, ja for den sags skyld *humanitet*. Hvor rigtig – og flot – syntes jeg ikke selv det var, da jeg første gang besøgte Den Internationale Røde Kors Komité i Geneve og på frontespisen så de 'bevingede ord. *Per humanitatem ad pacem*.

At 'menneskelighed' skulle kunne føre til fred? De just nævnte begreber lader sig ikke uden enorme omskrivninger oversætte til fx pashtu. I det hele taget dette med at der ikke er forskel på *dem og os* virker meget fremmed for en befolkning, hvor man lever i klaner og familien betyder uendelig meget. Men når nu vesterlændinge kommer med hjælp og afhjælper nød? Man har dér svært ved at tro på, at sådan hjælp ydes *uden betingelser*. Og så må det ikke glemmes, at omkring 80 pct. af Afghanistans befolkning er analfabeter.

Når de europæiske eller amerikanske hjælpeorganisationer (ngo'er) engagerer sig i et landboområde, forventer befolkningen, at de fremmede bliver der længe, så de kan opbygge personlige relationer til dem. De lægger ganske overvældende vægt på, om hjælpen vil *styrke sikkerheden*. Det her med 'det demokratiske' er ikke nødvendigvis i højsædet, de traditionelle lokale hierarkier

viger ikke pr. automatik, fordi veluddannede udlændinge holder deres indtog, *individualismen* forstået som lige megen respekt for hvert individ planter så at sige ikke sig selv!

Forkortelsesmani og indforståelser er 'konferencefjendske'

Men konferencen selv – i øvrigt den anden i sin art kredsede om de civile hjælpeorganisationers samarbejde med de militære (den første holdtes i 2007) – har også sine egne kulturkløfter. De er til dels mellem civile og militære, fordi sidstnævnte på det nærmeste er "besat" af den amerikanske mani, jeg vil kaldet det uskik, med at forkorte alt hvad forkortes kan! Det er 'tankevækkende', når en dansk officer for et overvejende eller i hvert fald delvis dansk publikum med plancher og *overheads* opererer med 'MFA' og 'MOD' uden at forklare at det såmænd bare er Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet det drejer sig om.

Andre kulturkløfter opstår mellem *jurister* og *ikke-jurister*, når førstnævnte serverer referencer til latinske maximer fra folkeretten eller på lapidarisk vis henviser til afgørelser fra ICJ. Nå ja, vidste De ikke engang, kære læser, at det er hvad vi danskere kalder DID (Den Internationale Domstol i Haag)? Jeg spekulerer på, om *manglende situationsfor-nemmelse* ikke har noget med den megen ufredelighed i denne verden at gøre? Det er i hvert fald påfaldende så mange mennesker, der ikke tager i betragtning hvilken målgruppe, de har, eller hvilket (evt. noget blandede) publikum, de taler til.

Når Institut for Menneskerettigheder beskæftiger sig med *menneskerettigheder* (herunder særlig de bindende menneskeretskonventioner, FN's om de borgerlige/politiske rettigheder af 1966, Europarådets af 1950) og Røde Kors med den *humanitære folkeret* i sine hjælpeaktioner runder væbnet konflikt (som i en del tilfælde benyttes til at karakterisere tilstande som af forskellige formelle (læs: forsikringsretlige) grunde ikke må hedde *krig*), ja så er der ikke nødvendigvis nogen modsætning her.

Fokus er forskellig, og menneskerettigheder er ikke automatisk suspenderet i konfliktsituationerne, de kan *de facto* være ude af kraft, eller det kan på grund af krigsbegivenheder være umuligt at komme igennem med en klagesag. Der kan være foretaget en såkaldt *derogering* (i realiteten en midlertidig suspension) fra en del af de ca. 30 menneskerettigheder, som er opregnet i denne og hin konvention. Militært personel har på grund af den ustabile sikkerhedssituation i Afghanistan ofte været inddraget i civile opgaver. "Men det er ikke meningen", som forsvarsminister Søren Gade sagde på konferencen. "Militæret skal koncentrere sig om sikkerheden, og det må arbejde snævert sammen med afghanske myndigheder om dette".

FN er forum for politiske menneskeretsdyster

Til en anden konference, arrangeret af en herværende tænketank, opstår om ikke en kulturkløft, så i hvert fald en slags forståelsesbarriere mellem en fo-

redragsholder, der i den grad fokuserer på, hvordan Israel fordømmes i FN, mens en lang række andre staters menneskeretskrænkelser bestandig 'fejles ind under gulvtæppet'. En ophidselse over den proportionsforvrængning, Organisationen af Islamiske Stater (IOC) har tilvejebragt fører så let til en komplet mistillid til FN på menneskeretsområdet.

Personlig finder jeg det formålstjenligt at værdsætte, hvordan FN 'gav bolden op' gennem sin verdenserklæring af 1948 og hvordan *menneskeretsbegrebet* i de forløbne 60 år voksede sig stærkere og stærkere, især eksemplificeret ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg. Det større *politiske* forum for disse rettigheder i FN vil til alle tider være en valplads for forskelligt verdenssyn og skiftende internationale magtrelationer. Her hjælper proklamationer om *menneskerettighedernes universalitet* ikke meget.

Stærke brydninger præger debatten om hvorvidt FN-medlemsstater med en klar opfattelse af religionsfrihedens begrænsninger som menneskeret (nemlig

at den alene regulerer forholdet mellem individ og stat og *ikke* tjener til at give bestemte religioner særbeskyttelse) skal deltage i den såkaldte 'Durban II-konference' (som holdes i Geneve) eller ej. Det er lige så vanskeligt som at finde ud af, om en stat bør sidde i stue med diktatoren Robert Mugabe, der har drevet Zimbabwe helt i sænk!

Men lad mig slutte med at pege på, at mange ngo'er heldigvis er fri for at skulle besvare *de* spørgsmål! De fortsætter ufortrødent et påskønnelsesværdigt arbejde, det være sig gennem deres læger, sygeplejersker, logistikspecialister, projektkoordinatorer m. m.m. ligesom dansk militær fortsat mod mange odds styrker sikkerheden under farefulde missioner. Et stort problem ligger – som ovenfor beskrevet – i at mange mennesker i u-landene ikke værdsætter dette i fornødent omfang, så tilstandene *generelt* forbedres. Det er upopulært at sige det rent ud. Men mange af disse tredje verdens befolkninger er dårligt skikket til at indgå et de former for partnerskaber med den rige verden, som dybest set er forudsætningen for fred og demokrati.

BØGER anmeldt af Henrik Døcker

Oversigt over internationale retsopgør

Internationale retsopgør: Krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden, redigeret af Erik André Andersen & Cecilie Banke, tidsskriftet Den Ny Verden, 120 sider.

Et udtryk for at verden har bevæget siden FN's oprettelse og tiden kort derefter er oprettelsen af diverse straffetribunaler foruden den permanente Internationale Straffedomstol inden for den sidste halve snes år. Det må derfor hilses med glæde, at *Den Ny Verden*, et tidsskrift udgivet af Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), har helliget et helt nummer dette emne. Omkring en halv snes sagkyndige øser her af deres viden inkl. de to, der har redigeret, cand. mag'erne Erik André Andersen fra Dansk Institut for Menneskerettigheder og Cecilie Felicia Stokholm Banke fra DIIS' afdeling for Holocaust- og Folkedrabsstudier.

Netop nu, hvor vi i december kunne fejre 60 året for FN-Generalforsamlingens vedtagelse af den internationale konvention til bekæmpelse af folkedrab (9. december 1948), er det værd at få sig et overblik over *hvor langt* verden er nået netop i at organisere *internationale retsopgør*. Som helhed giver heftet et dækkende og perspektivrigt overblik over Den Internationale Straffedomstol (ICC), de internationale straf

fetribunaler, og det grundlag, der dømmes på. Det historiske perspektiv fra Nürnberg- og Tokyo-processerne efter 2. Verdenskrig, og forklaringen på hvorfor disse *ikke* ledte over til en *international strafferet* forklares klart og pædagogisk.

Men når der nu i bogen gøres så meget ud af opgøret med det nazistiske Tysklands hovedansvarlige for alle de monstrøse ugerninger (alle domfældte og deres straffe er nævnt), så forstår jeg ikke hvorfor vi ikke får lidt mere statistik fra tribunalerne vedrørende Eksjugoslavien og Rwanda, så meget mere som det er ved disse, der første gang i verdenshistorien er fældet straffe for *folkedrab* ved internationale dømmende organer. Rwanda-domstolen får mærkværdigvis ikke engang et kapitel i heftet, mens der er plads til de quasi-internationale straffedomstole vedr. Sierra Leone og Cambodja (sidstnævnte ikke trådt i aktion ved heftets udgivelse). Heftet kunne for resten godt have opholdt sig lidt mere ved den omstændighed, at det har vist sig overordentlig vanskeligt at bevise folkedrabshensigten, hvorfor der er faldet forholdsvis få domme for dette delikt.

Jeg kan ikke tilbageholde min undren over, at det, der på engelsk hedder *the International Covenant on Human Rights*, her oversættes ved '*FN-kovenanten*', når en udbredt (og forståelig) dansk over-

sættelse: FN's menneskerettighedskonvention dog har vundet en vis udbredelse, om ikke man foretrækker at kalde denne vedtagelse fra 1966 for 'den internationale pagt'. Men endnu mere forbløffes jeg over, at kapitlet om opgøret med De Røde Khmerer i Cambodja taler om 'international lov', denne dybt misvisende oversættelse af det engelske *international law*. DIIS' folkekræftsafdeling har tidligere udsendt en publikation med dette sproglige misfoster. Kan det dog ikke snart få lov til at hvile i fred? Det er – som tidligere nævnt i FN-forbundets Nyhedsbrev - *folkeretten*, der er tale om! Den kan ikke siges at udgøre 'lov' i gængs forstand, sådan som parlamenterne vedtager med bindende kraft for borgerne, selv om – som i dette tilfælde – Cambodja-tribunalet kan tænkes at benytte enkelte internationale straffebestemmelser, som (endnu) ikke findes i cambodjansk straffelov.

Cecilie Banke opsummerer i et kapitel, 'Arven efter Simon Wiesenthal', prægnant hvor vigtigt det er at retsforfølge krigsforbrydere. Den overlevende koncentrationslejr fange Wiesenthal blev efter 2. Verdenskrig verdens mest kendte og vedholdende nazijæger. Som sådan kan hans navn siges at have symbolværdi – også for den fortsatte kamp for at nå den retfærdighed, der ligger i at få straffet personer med ansvar for et stort antal menneskers lidelser eller død. Fint havde det været om der endvidere havde været lidt mere fokus på den mand, som så at sige 'opfandt' begrebet *folkekræft*, den landflygtige polske jurist *Raphael Lemkin* (1900-1959). Der blev i

2008 udgivet en bog om ham: John Coopers *Raphael Lemkin and the Struggle for the Genocide Convention*. Han blev også gjort til genstand for omtale i James J. Martins bog *The Man who invented 'Genocide'* (1988).

Alt i alt er man godt faren med dette hefte, som både giver forhistorie og nutidig beskrivelse af diverse internationale retsopgør – hvoraf ingen for resten endnu er afsluttet!

Ahmadinejad – Vestens evige udfordrer

Kasra Naji: *Irans skarpe sværd: Ahmadinejad – Vestens udfordrer*, 352 sider, Gads Forlag

Denne biografi om Irans præsident går tættere på manden og hans omgivelser end mange andre politikerbiografier. Forfatteren, en iransk journalist, som i mange år arbejdede i sit hjemland, men som siden kom til at korrespondere for britiske og amerikanske dagblade og fjernsynsstationer, har fulgt iransk politik og hverdag så tæt, at Mahmud Ahmadinejad her gives et særdeles skarpt portræt.

Hvis man hidtil har været lidt i tvivl om hvilken størrelse han er, og hvor farlig tillige med, så er man efter læsningen af bogen ikke et øjeblik i tvivl.

Ahmadinejad, oprindelig ingeniør, er blevet indbegrebet af en islamisk statsmand, der tror, at alle samfundsproblemer dybest set kan klares ved at læ-

se i Koranen. Da han valgtes til borgmester i Teheran, iførte han sig skraldemændenes selvlysende orange uniform for at vise sin højagtelse for de dårligst betalte i offentlig tjeneste. Så midt i al forargelsen over hans mange mildest talt irrationelle dispositioner, kan man ikke fraskrive ham ydmyghed og beskedenhed.

Hans akilleshæl skulle imidlertid vise sig at være hans totale mangel på forstand på økonomi. F.eks. fik han alle storbankernes direktører fyret, fordi de angivelig kun havde skaffet lån til kunder med gode forbindelser – efter hans opfattelse var det bankernes opgave at skaffe finansiel støtte til de mindrebedmedlede og dét ved vilkårlige renter, som var fastsat af regeringen. - Han beordrede – mens han selv var i udlandet – renten nedsat til 15 pct.. Det var meget lavere end den eksisterende inflationsrate på 23 pct.

Beslutningen blev taget uden godkendelse af den økonomiminister, han selv havde udpeget, og Nationalbanken. Sidstnævnte bragtes til fallittens rand, idet det var umuligt at operere med for tjenester, når renten lå under inflationsraten. Hvis man forenkledede sagerne, kunne Ahmadinejad måske have ret i, at han umiddelbart kunne foretage sig mangt og meget alene fordi Iran har så svimlende olieindtægter. Men det udviklede sig, som forfatteren beskriver, til rene *populistiske soldeture*.

At sprøjte penge fra olieindtægterne direkte ud i samfundet udløste kolossal

inflation: Priserne på almindelige varer steg hurtigere end før og tvang mange iranere til at spænde livremmen ind.

Det gik så vidt, at 50 økonomiprofessorer skrev et fælles brev til Ahmadinejad, hvori de advarede ham mod den katastrofe, hans politik risikerede at udløse. Den økonomiske videnskab skal bruges til at afstikke regeringens politik, formanede de. Alt sammen forgæves: Han trak i sit første regeringsår 35,3 milliarder \$ ud af oliereservefonden, andet år 43 mia. \$ - og det til trods for han udtrykkelige, langsigtede økonomiplan fastsatte beløbene til hhv. 15,2 og 15,6 mia. \$.

Den usædvanligt velunderrettede forfatter demonstrerer med bunker af citater og informationer fra rapporter, presse og møder hvordan Akmadinejad afskyr enhver tale om at islam kan fornes med demokrati. Hans lejlighedsvis optræden i international sammenhæng har for længst stemplet ham som religionsfanatisk virkelighedsbenægter – som da han holdt den famøse konference til opfølgning af hans personlige Holocaust-benægtelse eller da han på et amerikansk universitet benægtede, at der findes homoseksuelle i Iran. Ifølge Najji har iranske studenter ved flere lejligheder (møder, demonstrationer) tydeligt tilkendegivet deres mishag med ham.

Det unikke ved denne bog er den tætte beskrivelse af den iranske præsident, bestandig belyst ved eksempler fra det

samfund, der omgiver ham. Yderst anbefalelsesværdig.

Dengang i Irak - og stadigvæk i Afghanistan

Michael Bjerre, Jesper Larsen & Karl Erik Stougaard: *Blindt ind i Basra*, Gyldendal, 232 sider

Anja Dalgaard-Nielsen: *Umulig mission?* Gyldendal, 168 sider

Strengt taget er det dér med Danmarks militæringagement i Irak historie, men eftersom voldsomme træfninger, selvmordsattentater med mange dræbte og andre former for religiøs-politisk vold fremdeles er hyppige i dette land, så trænger Irak gang på gang ind i vores bevidsthed. De relativt mange danske tab blandt udsendte danske soldater i Afghanistan i 2008 gør, at vi bestandig er optaget af spørgsmålet: Nytter disse militærindsatser i fremmede verdensdele, i fremmede kulturer - og kan vi lære noget af de hidtil indhøstede erfaringer?

Det er tre journalister ved *Berlingske Tidende*, der har skrevet "Blindt ind i Basra", og med titlen hentyder de til hvor uvidende, ja hvor uforberedt Danmark fulgte USA's opfordring til at deltage i militærinterventionen, hvis oprindelige formål 'blot' var at få ryddet diktatoren Saddam Hussein af vejen. En del af de oplysninger, de lægger frem, har tidligere været fremme i dagspressen, men det er nyttigt at få forspillet til og ud-

viklingen i Danmarks militærdeltagelse i Irak-krigen samlet i en gennemarbejdet bog, baseret på mange interviews med soldater, politikere og embedsmænd.

Det er ikke alle, der fx husker, at en del soldater blev sendt af sted til Irak uden at have prøvet at skyde med let eller tungt maskingevær. - og at dette såmænd blev åbent erkendt af en bataljonschef.

Det er efterhånden beskrevet mange gange, men de udsendte soldater skulle jo meget, meget mere end 'holde ro og orden' eller 'beskytte', nej de var en moderne form for 'nybyggere', de skulle forsøge at bistå i områder, hvor mange faciliteter - skoler, sundhedsklinikker, kraftværker o.m.a. - slet ikke fungerede, hvor affald ikke blev fjernet, hvor el- og vandforsyning svigtede.

De mange advarsler, som rent faktisk blev fremsat i USA mod Irakinterventionen, fik uhyre lidt omtale i danske medier. De var da også på nærmeste blevet manet i jorden af 'høgene', også kaldet 'krigens arkitekter' præsident Bush, vicepræsident Cheney og forsvarsminister Rumsfeld. Irakkriegen kom til at koste otte danske soldater livet - det alarmerende er at Afghanistan-engagementet allerede har kostet os langt mere. Med alle de forskelle, de to konflikter har og har haft, kan man ikke undlade igen og igen at stille sig det spørgsmål, om det virkelig er umagen værd. Om det dybest set har udsig-

ter til at føre til en 'sejr' i overskuelig fremtid?

Forskeren Anja Dalgaard-Nielsen antyder mildest talt håbløsheden i sin lille bog med titlen "Umulig mission?", der som undertitel har 'Danmark i Afghanistan og Irak'. Hun, der nu er en anti-terrorekspert – officielt kaldet 'chef for forebyggende sikkerhed' – i Politiets Efterretningstjeneste (PET), stiller flere spørgsmål end hun giver svar. Hun har fortjenstfuldt begivet sig ud i marken, dvs. på mission hos danske soldater og kan derfor levere en del øjebliksbilleder fra såvel Irak som Afghanistan. Uden at der dog af den grund er kommet noget som helst 'drama' ud af det. Skildringen er nøgterne uden nogen påfaldende atmosfære.

Sammenkædningen af den fremmede militære og civile indsats er et af kernepunkterne i Afghanistan i dag. I et historisk perspektiv forekommer det absurd, at den militære beskyttelse er en *vedvarende faktor*. Traditionelt har oprør været noget der blevet nedkæmpet, evt. med en massiv statslig militærindsats – hvorefter man kunne tale om en form for genopbygning, herunder reetablering af offentlige funktioner, som måtte være indstillet som følge af kampe.

Med Taleban og Al-Qaeda er det som en varig sygdom. I virkeligheden gælder kampen her, som Dalgaard-Nielsen skriver: At vinde lokal tillid og opbakning. Som også den nu danske politichef i Afghanistan Kai Vittrup for nylig oplyste, så kan en stor del af Afghani-

stans nyhvervede politibetjente ikke læse og skrive. Så kan man gætte sig til deres effektivitet. I bogen angives 30 pct. at være uden denne færdighed!

Hun plæderer for, at de militære chefer ikke lader traditionelle forestillinger om hvad der er – og hvad der ikke er soldatarbejde stille sig i vejen for, at kræfterne sættes ind dér, hvor de kan bringes os længst i retning af at skabe nye, stabile demokratiske kræfter. Problemet med fx Afghanistan er, at det aldrig har været en rigtig demokratisk stat, og at en stor del af befolkningen fremdeles tror mest på afgørelser ved magt, vil jeg tilføje.

Én Verden?

Farshad Kholgi: *Verden er ét land*, 207 sider, People's Press

Den nu 37-årige iransk fødte Farshad Kholgi er ikke så lidt af et fænomen. Både som skuespiller og foredragsholder har han gjort sig bekendt, men nok så meget fæster mange sig nok ved hans navn på grund af hans smidige tilpasning til det danske samfund. Men det er ikke hele historien, for – som han selv skriver i bogen – er han "blot et menneske, der prøver at være et godt menneske", ja han prøver tilmed at være verdensborger og opfatte *hele verden* som sit land!

Ak ja, engang fylkedes FN-entusiaster i en forening, der såmænd hed "Én verden", mange mennesker af god vilje,

som bekendte sig til FN's idealer og gerne så en verdensregering dannet.

Kholgi er en slags moderne version af dette: Han er værd at lytte til på grund af sine mange erfaringer fra en anden kultur og fra kredse, hvor tolerance og fordomsfrihed, som han nu hylder, bestemt ikke er i højsædet. Som barn i en familie tilhørende bahai-religionen var han tidligt på kollisionskursus i forhold til Khomeini-styrets indoktrinering. Da han var 13 år besluttede familien, at moderen og Farshad, som da altså var en stor dreng, skulle flygte. På grund af en fætter, som befandt sig i Danmark, blev det dette land, de søgte imod.

I denne skånselsløst ærlige bog forklarer han bl.a., at han i en periode forsøgte på at *flygte fra at han var flygtning!* Som mange fremmede, der har fået opholdstilladelse her, ønskede han brændende at være 'almindelig'! Tja, for kernerdanskerne kan det måske virke overraskende, men ved eftertanke er det fuldt forståeligt. Just *eftertanke* er noget Kholgi har mobiliseret meget af. Denne overkommelige bog byder på mange interessante betragtninger om hans hjemland Iran, hvordan det var under *shahen* (dengang det var et kejserrige!), hvilken rolle stormagterne spillede for det, hvordan den islamiske revolution kvaste mange af de fremskridt, der var gjort selv under shahens diktatur, herunder ligestillingen mellem mænd og kvinder.

Tilværelsen i Danmark skulle også konfrontere ham med den intolerance, han

er blevet en så inderlig fjende af. Af andre fremmede blev han opfattet som en slags "forræder" og i realiteten tvunget til at forlade det Nørrebro, hvor han først havde slået sig ned. Der var både trusler og direkte forulempelser fra unge herværende muslimer, som ikke fattede, at Kholgi netop havde forladt Iran for at være fri for den form for islam, der indsnævrer åndsfriheden.

"Jeg har et håb, at vi endelig en dag kan åbne en dansk avis og skal bladre helt hen på side 17, før vi støder på omtale af islam og muslimer", skriver han. Han er ikke ene om at finde det bedre, om muslimer en dag ville opfatte sig som danskere, og at deres religiøse tilknytning og følelser regnedes for en privatsag. "Et overdrevent fokus på religion betyder, at små børn indoktrineres til at betragte det som deres allervigtigste identitetsmarkør, at de er muslimer", fortsætter han og tilføjer, at indvandrerbørn med traditionel muslimsk baggrund bør spredes, sådan at der højst bør være fire-fem i en klasse med 22-25 elever. "Det ghettodansk, som især rødderne fastholder, gavner ikke deres muligheder for at få en hæderlig eksamen, en læreplads eller et job".

Hvem kan undgå at betragte Kholgi som ens slags rollemodel for *den tolerante verdensborger*, når han ligefrem bekender: "Min religion er min samvittighed", idet han tilkendegiver respekt for "det åndelige, der kommer til udtryk i kreative handlinger og *ikke* det, der kommer til udtryk gennem pisk,

hjernevask eller religiøs uniformering". Han finder, at der er demokratiske spirer i flere muslimske lande, de skal opmuntres, og med dem skal man føre dialog. Men "fetaosten skal ikke bestemme dansk udenrigspolitik" lige så lidt som FN, "som selv på en god dag er domineret af slyngelstater og strategiske nationalinteresser". Er Kholgi noget af en enlig svale blandt mange nydanskere med sit gennemførte *demokratibudskab*, så er han en meget vigtig én. En sand brobygger.

Rwanda-Congo dramaet som oplevet af en ung kvinde

Angelique Umugwaneza & Peder Fuglsang: *Rwandas børn, en beretning*, 310 sider, Gyldendal.

Rwandas og Congos skæbner er i moderne tid blevet tæt sammenvævede, men de fortsat skiftende magtkonstellationer gør det vanskeligt at holde styr på årsager og virkninger, "onde" og "gode". Derfor er det vigtigt at læse en bog, som dén, den unge rwandiske kvinde Angelique Umugwaneza har skrevet sammen med sin tidligere danske lærer Peder Fuglsang. Og forstå, at ikke alle af *hutustammen* nødvendigvis var folkemordere dengang, blodbadet i 1994 i løbet af en måned tid tog livet af måske én million *tutsier* og moderate hutuer – ligesom ikke alle tyskere i nazismens Tredje Rige var nazister!

Den nu 28-årige kvinde fik i 2001 asyl i Danmark efter sammenlagt syv års

flugt i Congo-Kinshasa og Den Centralafrikanske Republik og læser i dag statskundskab ved Aarhus Universitet. Det dramatiske magtskifte, som påfulgte Rwanda-folkedrabet gjorde med ét utallige hutuer – skønsmæssigt to mio. – til jaget vildt, idet en eksilhær af tutsier under Paul Kagame fra deres eksil i Congo rykkede ind i Rwanda. Hvor mange af de to mio., der havde deltaget i folkedrabet, vides ikke, men som forklaring på en så stor masseflugt til Congo tjener også, at Rwanda har en befolkningstæthed på 352 pr kvadrat km (Danmark: 122) og dermed ville have svært ved at absorbere i omegnen af én mio. tilbagevendte tutsi-flygtninge.

Disse tutsier helmede imidlertid ikke, men efterstræbte så flygtningene inde på Den demokratiske Republik Congos territorium. Hundredetusinder af tutsier havde i årtier levet som flygtninge i andre af Rwandas nabolande, så som Uganda og Tanzania. De voldsomme kampe, som for tiden raser i det østlige Congo, er fortsættelsen på tutsiernes hævnthirst, nu anført af den tidligere congolesiske officer Nkunda. Det er alt sammen glimrende forklaret i en fyldig efterskrift til Angeliques historie. Det fremgår heraf, at ingen aktører i det store blodige drama er 'sorte' eller 'hvide'!

Med sin familie tog hun flugten til det land, der dengang kaldtes Zaire (tidl. Belgisk Congo, nu DRK), en farefuld rejse på sammenlagt 7000 km, gennem mørke skove, over bjerge, via floder, med sult og afsavn, ingen skolegang,

ofte indlogeret i usle flygtningelejre. Som hun skriver et sted: Vi blev så tynde, at man kunne se vores ribben, man kunne ikke længere skelne mellem unge og gamle, maverne skreg på mad, besvimelser blev hyppige.

Det er i det hele taget en gribende beretning om ufattelige lidelser og årelang frygt for hvad morgendagen ville bringe, jaget fra det ene land til det andet: Ud af Zaire og ind i det tidligere franske Congo (Congo-Brazzaville) og videre til Den Centralafrikanske Republik. Og tro nu ikke, at afrikanere har sådan en mere eller mindre ensartet mentalitet! De taler også vidt forskellige sprog – i Den Centralafrikanske Republik betjener landets knap fire mio. indbyggere sig af op mod 100 forskellige sprog. Med FN-Flygtningehøjkommissariatets hjælp fandt hun så med sin familie et blivende opholdssted i Thy i Danmark. Denne velskrevne, gennemarbejdede bog, baseret på egne oplevelser må anbefales alle med interesse for Afrika, nationalitetskonflikter, ja mennesker!

Den sort-hvide verden er her stadig

Jens Honoré & Jens Vilstrup: *Farvel til en sort/hvid verden* (fotobog), en bog om FN's 2015 Mål, 129 sider, Gyldendal.

Det er et smukt initiativ fotograferne Jens Honoré og Jens Vilstrup, sidstnævnte tillige journalist, har taget med at få udgivet denne bog i enormt format

(40 gange 30 cm), fyldt med fotos, deraf mange portrætter fra vor lidende verden. Men ikke nok med det: De penge, som købere betaler for bogen, går ubeskåret til børn i Tanzania via SOS-børnebyerne. Men det er altså ikke kun racediskrimination eller dermed beslægtede emner, der drejer sig om – bogens sigte går videre.

Opdelt i otte 'sektioner': FN's otte 2015 Mål kaster den skarpt lys på mange dystre skæbner. Desværre må det allerede nu erkendes, at grunduddannelse for alle i hvert fald ikke vil være sikret i mål-året 2015, ligesom man kan tvivle på, at hiv/aids og andre sygdomme, der truer menneskeheden, vil være standset til den tid. Og hvis den sort-hvide verden er en slags synonym for velbjergede over for ludfattige, ja så tror jeg heller ikke på at det kan afskaffes. Men 2015 Målene har været og er fremdeles en vældig ansporing for at reducere 'den skæve verden'.

Vi hører om en hel stribe fattig mennesker, dem nogen foretrækker at kalde underprivilegerede, og sådanne tætte personbeskrivelser virker altid stærkt! Vi hører om en familie, hvor faderen har et ligkistemagasin. Og det er en god forretning i betragtning af hvor mange, der dør på grund af aids.

En bedstemor må tage sig af sit 11-årige barnebarn, fordi forældrene er døde af aids, der er en masse børn fra landbofamilier, som alle vil have en videregående uddannelse, hvis de da ellers får chancen. Ingen af dem vil følge i foræl-

drenes fodspor og være bønder. En del kvinder klager over altid at skulle stå i anden række – efter manden. Men der er en bevægelse også i det tanzanianske samfund. Ind imellem hjælper det, hvis en kvinde klager.

Det er stadig sådan, at 60 pct. af kvinder føder på traditionel vis i landsby-samfundene, men klinikker vinder frem ligesom viden om sundhedsfremmende foranstaltninger. Er der mange der er ramt af aids, så lider endnu flere under kolera. Men der er såmænd også ret så

mange unge, som har diabetes, fordi de drikker for meget! Andre problemer skyldes urent drikkevand, atter andre stridigheder om vand.

En flot bog med et vigtigt menneskeligt budskab.